

Марія Чумарна

Українська мова та читання

ЧАСТИНА 4

клас

Марія Чумарна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 6-ти частинах)

Частина 4

Схвалено для використання в освітньому процесі

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2024

УДК 811.161.2(075)
Ч 90

Навчальний посібник створено до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

Схвалено для використання в освітньому процесі
(у Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам № 2.0268-2023)

Чумарна М. І.

Ч 90 Українська мова та читання : навч. посіб. для 2 кл. закладів
загальн. середн. освіти : у 6-ти ч. Ч. 4. / М. І. Чумарна. —
Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2024. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-10-8705-6

Навчальний посібник за своїм змістом відповідає Держав-
ному стандарту початкової освіти та Типовій освітній програмі,
розробленій під керівництвом О. Я. Савченко.

Для учнів та учениць 2 класу.

УДК 811.161.2(075)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

ISBN 978-966-10-8705-6

© М. І. Чумарна, 2023
© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія
на видання, оригінал-макет, 2024

Дорогий другокласнику! Дорога другокласнице!

Продовжуємо мандрівку сторінками посібника «Українська мова та читання».

Тут на нас чекають цікаві оповідання, вірші, загадки, скоромовки, зимові колядки-щедрівки та весняні гаївки, заклички. Ми дізнаємося, які слова називають числівниками, яка роль службових слів у мовленні; ознайомимося з різними видами речень, навчимося їх розрізняти; складатимемо речення за малюнком. Продовжимо розвивати усне та писемне мовлення, творче мислення.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— прочитай

— намалюй

— запам'ятай

— попрацюй у парі

— познач, напиши

— попрацюй у групі

— каліграфічна хвилинка

— поміркуй, виконай завдання

— послухай, переглянь

— словничок

Зима-білосніжниця

Слова — назви чисел. Службові слова

89

Виглядаю у віконце

Слова, які називають числа (числівники)

1.

МЕТЕЛИКИ

Погляньте, погляньте, яка благодать!
Дивіться: метелики з неба летять!
Квітки повмирали усюди надворі, —
морозець малює на шибках узори...

Картинкою гарною стане віконце,
як трошки поблискає золотом сонце.
Погляньте, погляньте, яка благодать:
метелики з неба летять і летять!

Олександр Олесь

2. Про яких метеликів йдеться у вірші? У якому значенні вжито слово *метелики*? Які ще слова у вірші мають переносне значення?

3. Обговоріть, на що можуть бути схожі малюнки морозу на шибках.

4.

ВІРШ-ЗАГАДКА

Сиплеться, падає, сіється
на гілку, на стежку, на річку,
інеєм біло біліється,
гладить сніжинками щічку.

5. Назвіть слово-відгадку. Де воно сховане у вірші? Пригадай, як називають такі вірші.

6. • Полічіть, скільки дієслів у цьому акровірші.
• Розкажіть, що «уміє» робити сніг.

7.

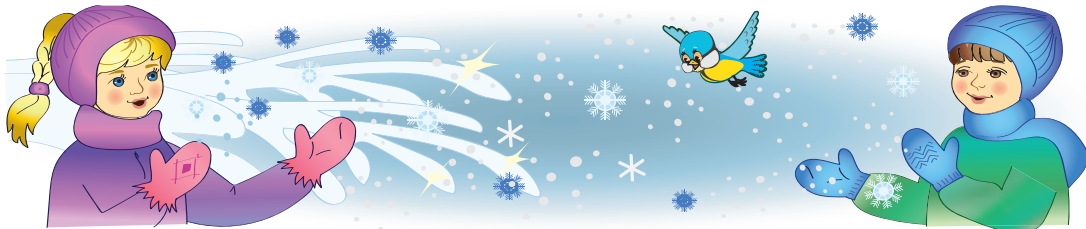
А ТИ МАЛЮЙ СЛОВАМИ!

Сьогодні випав перший сніг!

Діти радісно кинулися ліпити сніжки у дворі. Після морозної ночі на деревах, немов чарівні прикраси, висіли бурюльки. Вони сяяли на сонці райдужними зблисками.

— Шкода — не взяв смартфон! — сказав Тарасик. — Показали б у класі, яку красу витворив мороз.

— А ти змалюй цю красу словами! — зауважила Оля. — Слово може все...

Слова малюють і будують,
слова усім в житті керують.
І наша мова є жива,
бо в ній живуть живі слова.

8. Чи погоджуєшся ти з думкою Олі? Чому?

9.

ДЛЯ ПОТІШЕЧКИ

Попід вікнами Мороз
ходить-щулиться,
то загляне у садок,
то на вулицю:
«Де це дітоньки малі
поховалися?
Та невже ж вони мене
ізлякалися?
Я ж їм шкоди не зроблю
анітрішечки,
тільки носика вщипну
для потішечки!»

Катерина Перелісна

- 10.** • Обговоріть, чому поховалися діти. Кого злякалися? Чи може мороз зробити шкоду?
- Дослідіть, у яких словах «сховалося» п'ять голосних звуків.

- 11.** Спробуй змалювати Мороза словами та олівцями.

- 12.** Послухайте приказки та прислів'я про сніг і зиму.
Поясніть, як ви їх розумієте.

1.

НАЙКРАЩЕ ЧИСЛО

Яке число найкраще? Сім!
 Люблю я це число.
 Чому? Охоче відповім,
 щоб ясно всім було.

У кожнім тижні скільки днів?
 Відомо це усім!
 І хто б із нас не відповів,
 що днів у тижні — сім!

У казці — сім богатирів,
 і семеро козлят,
 і шість братів із лісу вів
 Мізинчик — сьомий брат.

Вночі на небо подивись,
 коли нема хмарок,—
 побачиш там Великий Віз
 і в ньому — сім зірок...

Наталя Забіла

2. Яке число поетеса вважає найкращим? Чому?

3. • Знайдіть у вірші слова, які відповідають на питання *скільки?* *котрий?* Підкресліть їх.

• Розгляньте ілюстрацію. Дослідіть, у чому помилився художник.

Слова, які називають числа (кількість предметів або порядок предметів), відповідають на питання *скільки?* *котрий?*. Це **числівники**.
 Наприклад: (*скільки?*) три, десять, сто; (*котрий?*) третій, десятий, сотий.

4. Спиши буквосполчення та слово.

на дцять п'ятнадцять

5. • Прочитай і відгадай загадки. Запиши відгадки.

Один баранець пасе тисячі овець.

Місяць і зорі

Бігли два пси, позадирали носи.

Саманта

- Випиши числівники. Усно постав до них питання.

6. Запишіть відповіді на запитання. Підкресліть числівники.

- Скільки є зимових місяців?

- Скільки місяців у році?

▪ Скільки днів у тижні?

Handwriting practice lines consisting of five columns, each with a solid top and bottom line and a dashed middle line.

7. • Відгадайте ребуси. Запишіть слова-відгадки.

г 1 а

пі 2 л

100 рона

7 я

ві 3 на

мі 100

3 буна

і100рія

Handwriting practice lines consisting of five columns, each with a solid top and bottom line and a dashed middle line.

• Підкресліть «сховані» у словах числівники.

8. Запиши слова (речення) під диктування вчительки/вчителя.

Handwriting practice lines consisting of five columns, each with a solid top and bottom line and a dashed middle line.

1.

ЛИСТ ДО ПТАХІВ

Як живеться вам, птахи,
на гребінчиках дахів?
На вітрах зимових, лютих,
ви не мерзнете, птахи?
Залітайте-но до мене,
поговоримо в теплі,
чаю вип'ємо з варенням
та з'їмо духмяний хліб.
Ви розкажете мені
про життя в височині,
навчите мене літати
і виспівувать пісні.
Ну, а я казок навчу вас —
буду вам щодня читати,
хай улітку вас почують
ваші славні пташенята.
Так і будемо стрічатись ми щовечора.
А коли весна настане — защебечемо!

Анатолій Костецький

2. • Про що йдеться у вірші? Чому він має таку назву? Як іще можна назвати цей вірш?

• Придумай усно казочку або вірш про те, як до тебе в гості завітала якась пташка. Як ви з нею поспілкувалися? Чи пили разом чай? Чи вдалося пригостити гостю чимось смачненьким?

• Послухай голоси лісових пташок.
Подивися відео «Як живуть птахи взимку».

ЗИМІВЛЯ ТВАРИН

Українська народна казка

Були в одного чоловіка бик, свиня, гусак та півень. Але він погано їх доглядав, бо сам був убогий.

От бик і каже: «Ходімо в ліс, там будемо краще жити». Пішли.

Настала осінь. Бик і пропонує друзям:
— Давайте поставимо хатку на зиму.

А свиня каже, що вона зариеється в листя та перезимує, гусак говорить, що в нього теплий пух, а півень — що він одне крило під себе покладе, а другим укриється, так і зиму перебуде.

Довелося бикові самому хатку будувати.

Як ударили морози, то бикові тепло, а інші мерзнуть.

Першою прийшла до нього свиня проситися. Бик і відповів, що вона в листі зариеється і не змерзне. Та свиня пригрозила, що землю з-під його хатки вириє — і буде бикові холодно, якщо її не впустить.

От бик і впустив свиню.

Далі прийшов гусак. Впустив він і гусака, а тоді й півня. Якось півень уранці закукурікав, а мимо пробігала лисичка. Розповіла вона новину вовкові та ведмедю. Вирішили вони наступного дня йти до тієї хатки.

От приходять близько, лисичка і каже до ведмедя:

— Йди ти попереду, бо я недужа.

А ведмідь каже:

— Я неповороткий. Як доведеться мені тікати — не встигну.

Довелося тоді вовкові йти першому. От відчиняє він двері — а звідти бик на нього рогами.

Так і прогнав вовка, ведмедя і лисицю.

Відтоді зажили вони собі в хатинці дружно.

Ая

ведмідь

?

4. • Скільки тварин було у чоловіка? Назви їх.
- Чому тварини разом не будували хатинку?
  - Чи добре повелася свиня, пригрозивши бикові?
  - Хто із персонажів казки тобі найбільше сподобався і чому?
  - Як називаються житла вовка, лисички, ведмедя?

- Знайди підказку, прочитавши наведені слова справа наліво, та упізнай їхні житла на малюнку.

ОВГІЛ, АРОН, ГІЛРАБ.

5.

ЗИМОВИЙ СОН

Ведмідь Бурмило намірився зимувати. Останній раз побрів він у гущавину, розганяючи незчисленне птаство тріском галуззя. Але все тіло його знемагало від тяжкої втоми.

Бурмило заліз у барліг і вмостився на сухій траві. Зажмури́в очі, але сон не йшов.

Він засунув у рот лапу і почав її смоктати. І здалося Бурмилові, що він — малий Бурмилко, що його пухнасте тіло тулиться до матері-ведмедиці, вона тихо мугиче пісеньку, а навколо гудуть бджоли, світить ясне сонце, і повітря аж гусне від духмяного запаху медів...

Коли у лісі затріщали дерева під зимовою хуртовиною, Бурмило вже солодко спав...

Хто розбудить його навесні?

Марія Чумарна

6. • Як зимує ведмідь?

- Що допомогло Бурмилові заснути?
- Як ти відповіси на питання наприкінці тексту?

1. Прочитайте. Поясніть зміст прислів'їв. Підкресліть числівники. Усно поставте до них питання.

- П'ять разів засумнівайся, а тоді до діла збирайся.
- Усі зайці вовків бояться: йде один, а бачать — двадцять.
- Два коти в одному мішку не помиряться.
- Кінь на чотирьох, та й то спотикається.

2. Поєднай числівники з іменниками. Запиши за зразком.

Зразок. П'ять (птах) — п'ять птахів.

Дванадцять (місяць) — _____

Шість (заєць) — _____

Чотири (гуска) — _____

Сім (козенята) — _____

одина́дцять

чотирна́дцять

ші́стна́дцять

3. Складіть і запишіть речення з одним із поданих вище числівників (на вибір).

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4. Із поданих складів утвори і запиши числівники.

шіст сят ге п'ят

5. Прочитайте математичні вирази по-різному. Обчисліть їх. Запишіть результати словами.

$17 - 1 = \square\square$

$11 + 14 = \square\square$

$60 + 10 = \square\square$

6. Знайдіть числівники, які «заховалися» в поданих словах. Запишіть їх за зразком.

Зразок. Смородина — один.

1 група. Більшість, відвага, тривога, сторінка.

2 група. Годинник, листопад, сорока, сім'я.

3 група. Прип'ять, Сімферополь, стоянка, родина.

1.

СВЯТКОВИЙ КАЛЕНДАРИК

Зима багата веселими святами, на які з нетерпінням чекають дітки.

Найперше свято зимового циклу — **свято Калити**, або **Андрія**. Дорослі парубки та дівчата влаштовували свої розваги, а діти теж у хаті бавилися. Під стелею підвішували круглого калачика, схожого на зимове сонце, підстрибували і намагалися його вкусити. Кому вдалося вкусити калиту — у того весь рік буде щасливим.

Але найбільше діти чекали на свято Миколая.

Миколай дуже любить дітей, він приходив вночі і непомітно кладе їм під подушки гарні подарунки.

Всі знають, що він уміє вгадувати бажання — і завжди дарує дитині саме те, що їй найбільше потрібно. А найпотрібніші у житті — любов і розуміння близьких людей та друзів.

2. • На яке свято чекали діти? Чому?
• А що, на твою думку, найпотрібніше дитині? Що найбільше потрібне тобі? Розкажи про це.

Ая

календар

3. • Прочитайте вірш-загадку. Спробуйте відгадати, як звати Хтось.

ХТОСЬ

Котилося колесо та й стало в дворі:
а вже наше сонечко **змаліло** вгорі.
Стала нічка темная — довга, як зима.
Ходить попід вікнами заспана **пітьма**.

Не ходи під вікнами, діток не буди —
знов вернеться сонечко юним, молодим.
А щоб діткам затишно в білих снах жилось,
ходить, ходить лагідно тої ночі Хтось.

Хтось несе даруночки сонним діточкам, —
знає він і відає, хто на що чекав.
Кому гарну лялечку, а кому — санки,
кому теплу шапочку, кому — чобітки.

А ще добру посмішку у свій дар вкладе —
щоб були щасливими дітки увесь день.
Щоб були здоровими діточки рідненькі —
для землі, для сонечка, для тата і неньки.

Не покине діточок у пітьмі ніколи
щедрий, милий, люблячий наш дідусь...

Марія Чумарна

- Поясніть виділені у вірші слова. За потреби скористайтеся словником.

- Послухайте пісню про Святого Миколая. Про що в ній ідеться?

- 4. Напиши лист до Святого Миколая і розкажи про свої найпотаємніші бажання. Почни його словами: «Святий Миколаю! Я хочу...».

Blank handwriting practice lines for writing a letter to Saint Nicholas.

- 5. Прочитай віршик. Які бажання у автора вірша? Чи збігаються вони з твоїми?

МОЄ БАЖАННЯ

А я найбільше хочу
зробити так, щоб діти
були завжди щасливими
у всьому, всьому світі.
Щоб ні війни, ні голоду
ніхто й ніде не знав,
щоб кожен день до кожного
приходив як весна!

Анатолій Костецький

- 6. Чи пам'ятаєш ти, що за подарунки і за добру увагу треба дякувати? За що ти подякуєш Святому Миколаю? Розкажи.
- 7. Поміркуйте, хто ще допомагає Миколаю у його дорозі до дітей. Хто тихенько «підказує», які саме подарунки дуже потрібні кожній дитині?

1. Дізнайтеся, коли відзначають день Святого Миколая. Запишіть дату словами.

Blank handwriting practice lines for writing the date of St. Nicholas Day.

Дата — точний календарний час (рік, місяць, число) будь-якої події.

2. Запиши словами дату народження близької тобі людини.

Blank handwriting practice lines for writing the birth date of a close person.

3. • Із поданих складів утвори і запиши слова.

Handwriting practice lines showing the syllables *ше пер ня січ* written in cursive script.

- Що ти знаєш про цю дату? Напиши.

Blank handwriting practice lines for writing a response about the date.

- 4.** Спиши речення. Числа записуй словами.
Дмитрик прочитав 9 казок, а Катруся — 12. Ігор вивчив 5 загадок про зиму. Оленка прочитала оповідання за 7 хвилин.

Handwriting practice lines consisting of five columns. Each column has a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line, with a diagonal line on the left side of each column.

- 5.** Доберіть і запишіть якомога більше назв казок із числівниками.

Handwriting practice lines consisting of five columns. Each column has a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line, with a diagonal line on the left side of each column.

1.

КОЛЯДА

Дуже давно Колядою називали сонце, бо воно по небу колом іде. Тепер коляда, колядка — це різдвяна пісня, що славить велике свято — Різдво Христове.

Колядку співають колядники — ватага дітей чи дорослих, котрі заходять у хату, посівають і віншують господаря, господиню та їхніх діток, прославляють народження світу, нового сонечка та маленького Сина Божого.

Часто ці ватаги розігрують виставу про те, як в убогій печері, на сіні серед ягнят народився Спаситель, який навчав усіх людей жити в мирі та любові. Таку виставу називають в Україні «вертеп», що означає «печера».

Ая

Колядка — різдвяна пісня.

2.

- Чому сонце називали колядою? Хто такі колядники? Що таке «вертеп»?
- Розкажи, як святкують Різдво у твоїй сім'ї. Які ще зимові свята відзначають у твоїй родині?
- Послухай колядки.

3.

ЩЕДРІВКА

Ой сивая тая зозуленька.

Приспів (після кожного рядка):
Щедрий вечір, добрий вечір,
добрим людям на здоров'я!

Усі сади та і облітала.
А в одному та і не бувала.
А в тім саду три тереми.
А в першому — красне сонце.
А в другому — ясен місяць.
А в третьому — дрібні зірки.
Ясен місяць — пан господар.
Красне сонце — жона його.
Дрібні зірки — його дітки.

Ая

Прáзник — свято.

Щедрiвка — пісня-привітання зі Щедрим вечором. Щедрiвку співали дiвчата.

Тéрем — чарiвний будиночок.

4. Переглянь мультфiльм на пiсню «Щедрик» (реж. С. Коваль).

5. Спробуйте «розмалювати» сонце, місяць і зірки гарними словами: МIСЯЦЬ — який?; СОНЦЕ — яке?; ЗIРКИ — які?.

6. • Прочитайте і відгадайте загадки.

ЗАГАДКИ

Золоте сховалося, а срібне показалося.

(Сонце і місяць)

Іде лісом — не шелестить.

Іде водою — не плюскотить.

(Місяць)

• Спробуйте самі скласти загадку про сонце або місяць.

1.

Хата мною багата.
 Людям брат я і друг.
 І коли вже я в хаті —
 Буде й пісня навкруг!
Володимир Лучук

2. Як називали хліб, який клали на різдвяному столі: буханець, калач, коровай, бублик, пампушок? За потреби скористайтесь інтернетом.

3. Випиши з вірша іменники, які відповідають на питання *що?*.

Blank handwriting lines for writing the answer to question 3.

4. Із поданих складів утвори і запиши слова.

Handwriting practice lines showing the syllables: лач ка ріг ти

5.

КІТ НЕ ЗНАВ

Падав сніг на поріг,
 кіт зліпив собі пиріг.
 Поки смажив, поки пік —
 а пиріг водою стік.
 Кіт не знав, що на пиріг
 треба тісто, а не сніг!
Платон Воронько

6. • Знайди і підкресли у вірші дієслова.
 • Досліді, чи є у вірші прикметники. А числівники?

- Випиши іменники, яким відповідає подана звукова схема.

7. Доберіть відповідні прикметники і впишіть їх у речення.

З неба летіли (які?) _____ сніжинки.

Під ногами рипів (який?) _____ сніг.

Річку вкрала (яка?) _____ крига.

Новий рік — це (яке?) _____ свято.

8. • Прочитайте і відгадайте загадку.

ВЕЛЕТ-ДОВГОВІК

Вірш-загадка

Має дуб дванадцять гілочок.

А на кожній — четверо гніздечок.

Сім пташат у кожному щебече
і щоранку будять діточок.

Кажуть: дуб цей — велет-довговік,

а для нас він просто зветься _____

- Що означає у загадці кожен числівник?
- Запишіть пояснення загадки.

Дванадцять гілочок — це _____

Четверо гніздечок — це _____

Сім пташат — це _____

Вживання іменників, прикметників, дієслів і числівників у мовленні

1.

НОВИЙ РІК

А що то за гість на порозі стоїть?
Новий рік!
Радо вітайте, в хату закликайте,
на щастя, на долю усіх посівайте!
Хай сонце вас гріє, а вітер вам віє,
хай дощик водичку із неба вам сіє,
хай житом-пшеницею нива радіє,
хай серденько людське любити уміє!
Ми вас посіваємо щедро словами,
щоб слово родило рясними ділами,
бо слово від серця — як зерно у ниву:
хай сіється слово на долю щасливу!
З Новим роком! На здоров'я!

Марія Чумарна

2. Поміркуй, чи справді слова схожі на зернятка. Чи може з доброго слова вирости радість, щира усмішка, добрий настрій?

3.

ПОСІВАННЯ

Сійся, родися,
жито, пшениця,
горох, чечевиця
і всяка пашниця!
знизу корениста,
зверху колосиста,
щоб на майбутній рік
було всього більше, ніж торік.
Щоб всього було доволі
і в коморі, і на полі.
Сію, сію, посіваю,
з Новим роком поздоровляю!

4. Поміркуйте, чому посівати на Новий рік ходили тільки хлопчики.
5. Що б ти хотів/хотіла побажати собі, своїм друзям і рідним у Новий рік?

6. Хлопчики й дівчатка,
рік Новий вже сяє —
кожному дитяточку
радісті бажає,
мудрості — в голівоньки,
в серденька — любові.
Будьте всі щасливі,
будьте всі здорові!
Марія Чумарна

7. Що бажає Новий рік усім хлопчикам і дівчаткам?
8. Придумайте привітання з Новим роком.
9. Намалюй Новий рік. На кого він схожий?

1.

АКРОВІРШІ

- Разом ми ішли по колу,
І тепер радієм разом:
Коло крутиться нове!
- Сьогодні вдома — вся сім'я:
Веселі усмішки, розмови.
Ялинку вже прикрасив я —
Тепер до свята всі готові!
Один лиш раз приходить Рік Новий!

Марія Чумарна

2. Утвори слова із перших літер кожного рядка. Побудуй звукові моделі слів.

— / / / / /

— / / / / /

3. • Із поданих складів утвори і запиши слова.

сва ють тку то

- На які питання вони відповідають?
- Чи можна вважати ці слова спорідненими? Чому?
- З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

/ / / / /

4. Тарасик і Оля знайшли в акровіршах (с. 27) 5 дієслів, 7 іменників, 3 прикметники, 1 числівник.

- Перевірте, чи правильно вони полічили слова.
- Випишіть дієслова. Поставте наголос.

Blank handwriting lines for task 4.

5. До поданих іменників добери прикметники. Запиши утворені словосполучення за зразком.

Зразок. Веселе свято.

Ялинка, сім'я, день, зима, канікули, рік.

Blank handwriting lines for task 5.

6. Доберіть і впишіть найбільш влучні за змістом дієслова.

Діти   на ковзанку. Оленка   на санчатах, а Тарасик   на лижах. Сергійко і Наталя   на ковзанах.

Мороз   усіх за щоки. Та його ніхто не   .

Слова для довідки: зібралися, пішли, прийшли;
каталася, спускалася, їздила;
спускався, ходив, пересувався;
щипав, кусав, гриз;
лякався, боявся, помічав.

ТРИ ДНІ СТАРОГО РОКУ

Казка

Настуня сиділа на кухні сама. Скоро Новий рік, а їй проте нітрохи не весело. Тато у своїх важливих справах поїхав аж на Кавказ, **мама захворіла**. Учора вона ходила удвох з Настунею по ялинкові іграшки й, видно, **простудилася**. Що ж це буде за свято?! А дідусь-лісовичок з учорашніх покупок стоїть на підвіконні і знай поблискує зеленою бородою, ще й підморгує.

— Не моргай. Ти не справжній, ти скляний, — прошепотіла Настуня. **Дідусь-лісовичок** нахмурився. «Начеб образився?» — здивувалася мала. А що вона не любила, аби хто-небудь гнівався, то мовила:

— Я не хотіла тебе скривдити. Я просто не чула, щоб справжніх лісовиків продавали в магазині іграшок.

І тут, уявіть собі, **лісовичок заговорив**.

— Ти даремно журишся.

— Зовсім не даремно. У мене, мабуть, не буде новорічного свята...

— Но-но, не кисни! Все можна легко поправити: якщо свято не хоче приходити, треба зробити його самій!

— Свято? Зробити? — не повірила Настуня, але лісовик вів далі:

— Найперше **потурбуйся про маму**. Їй треба лежати. А ще **напувай її чаєм** з ось цієї чашки, — він показав на блакитну чашку на столі, і золота іскорка з **чарівної** палички впала прямисінько туди.

— Пам'ятай тільки, що чай ти повинна готувати сама, — казав лісовичок. — А ще...

Він ураз замовк, бо двері прочинилися і до кухні увійшла мама.

— Ти, Настуню, певно, голодна? — спитала вона.

Дівчинка хотіла було попросити, щоб мама налила молока, але згадала, що їй тільки-но говорив лісовичок.

— Ні-ні, мамочко, — сполошилася вона. — Ти лягай, тобі треба одужувати, а я все сама візьму.

І вона зачерпнула собі молока. «А чай? Як бути з чаєм?» — подумала Настя, адже заварювати чай їй ніколи не доводилося. Але чарівна іскорка впала в чашку, — мабуть, уся сила в ній, а отже, і в чаї з цієї чашки.

Дівчинка поставила на вогонь чайник з водою, знайшла в шафі липовий цвіт, бузину — те, що мама заварювала їй при застуді. Потім у настояний на зіллі чай вона додала малину — все точнісінько, як робить мама! — і в блакитній чашці понесла його хворій матері.

Мама здивувалась, але й повеселіла. «Справді **чай допомагає**», — подумала Настя. Шкода, що лісовичок не встиг розказати, що вона мала б зробити ще. Дівчинка вийшла на кухню і довго дивилася на нього, але він навіть не підморгував. «Мабуть, сьогодні вже пізно, тому він мовчить», — вирішила Настуня і сама розстелила своє ліжечко.

Уранці Настя пішла в магазин, адже мамі не треба вставати. Вона весь час чекала, що лісовик ось-ось обізветься до неї, але той уперто мовчав, і якби мамі не легшало від чаю із зачарованої чашки, то дівчинка, мабуть, подумала б, що вся та вчорашня розмова їй примарилася.

Але все-таки: про які справи чарівничок не встиг сказати? Може, підмести в кімнатах? Адже не годиться, щоб Новий рік — і неметена хата.

Настуня взялась за роботу. Вона витерла пилюку, склала розкидані книги, полила вазони. День минув швидко-швидко, і не було часу чекати, щоб дідусь-лісовик продовжив обірвану розмову.

Тільки коли ввечері дівчинка поралась на кухні, їй здалося, що він задоволено посміхнувся.

І ось настав останній день старого року. Сьогодні до всіх приходять свято, всюди засвічуються ялинки... І в Настуні засвітиться, аякже! Їхній сусід допоміг занести ялинку з балкона, встановив її в хрестовині. А вже скляні кульки, гірлянди Настя розвісить і сама. Вона й свого лісовичка почепила на лапатій гілці.

Коли звечоріло, дівчинка накрила стіл білою скатертиною, ввімкнула електричні лампочки, і в хаті стало зовсім по-святковому!

Тут у двері подзвонили. Настуня кинулась відчиняти, аж то — тато! Повернувся з відрядження.

— З Новим роком! — підхопив він Настуню на руки. — Як ви тут з мамою?

— Добре, — сказала Настя. — Тільки мама трошки прихворіла.

— Ні, я вже здорова! **Доня мене вилікувала**, — засміялася мама. Вона тримала в руці блакитну чашку, з якої щойно допила чай.

Потім усі троє сиділи за святковим столом. Настуня ласувала мандаринками, хурмою, солодкими родзинками та іншими гостинцями з Кавказу. За синіми вечоровими вікнами тихо падав новорічний сніг, а в хаті ялинка пахла живицею, сяяла жовтими, рожевими, блакитними вогнями, і серед тих веселих вогників знай похитувався на гілці дідусь-лісовичок. **«Якщо свято когось обминає, його треба зробити самим»**, — говорили його хитро примружені очі.

Зірка Мензатюк

- **2.** • Про що йдеться у казці? Які чарівні події описано? Із чого все розпочалося?
  - Чи віриш ти у чарівні підказки? А з тобою траплялося щось подібне?
- **3.** • Поміркуйте, яка думка в цій історії найважливіша.
  - Прочитайте останнє речення. Поясніть, як ви його розумієте.
- **4.** Підготуйтеся до переказу казки.
- **5.** Виконай завдання на вибір.
  - Розглянь ілюстрації. Розкажи, які уривки з казки зображено.
  - За допомогою виділених у тексті слів коротко перекажи зміст цієї історії.
  - Прочитай абзац, у якому розповідається, який чай приготувала Настуня своїй мамі. Що ще, на твою думку, можна додати до цього чарівного чаю? Запиши.

Blank writing lines for the student to complete the task.

1. Оля і Тарасик вирішили взяти участь у створенні домашнього свята. Вони разом взялися робити святкові «павучки» із соломи.

Олина бабуся каже, що в Україні здавна виготовляли такі прикраси, бо вважали, що павучки є оберегами дому. Вони вміло тчуть свою павутинку, як добрі майстрині, а кожна українська жінка теж є берегинею своєї родини.

2. Послухай оповідання Івана Малковича «Золотий павучок» (різдвяна історія).

3.

- Пригадай, що подарував тобі рік, який минає. За що ти подякуєш йому?
- Продовж речення словами вдячності.

Я дякую рокові, що минає, за

4. • Прочитайте вірш.

СВЯТО

Нині **свято** в нашім домі:
на столі — усім знайомі
хліб **духмяний**, торт **медвяний**
і салат смачний **морквяний**.
Дзвякнуть дзвоники **різдвяні** —
колядуймо і **святкуймо!**

Марія Чумарна

- Випишіть виділені слова. Чим вони особливі? Поясніть правопис цих слів.

Blank handwriting practice lines for copying and writing the highlighted words from the poem.

- Підкресліть прикметники. Усно поставте до них питання.

5. Спиши іменники за алфавітом.

рiк день свято зима гiсть

Blank handwriting practice lines for copying the words in cursive and then writing them in alphabetical order.

6. • Прочитайте «хитрі» задачі. Спробуйте дати відповіді на запитання.

- 1) У млині чотири кутки. У кожному кутку сидить кіт, проти кожного kota — ще три коти. Скільки котів у млині?

Blank handwriting practice lines for writing the answer to the word problem.

2) Було сім братів і у кожного — одна сестра. Скільки всього сестер?

A set of five horizontal handwriting lines (top dashed, middle solid, bottom dashed) with five vertical slanted lines dividing the space into six columns for writing the answer.

3) На дубі три гілки, на кожній — по шість яблук. Скільки всього на дубі яблук?

A set of five horizontal handwriting lines (top dashed, middle solid, bottom dashed) with five vertical slanted lines dividing the space into six columns for writing the answer.

- Знайдіть і підкресліть у задачах числівники. На які питання вони відповідають?
- Складіть задачу з числівниками *одинадцять* і *дванадцять*. Запишіть їх.

A large area for writing, consisting of five horizontal handwriting lines (top dashed, middle solid, bottom dashed) with five vertical slanted lines dividing the space into six columns.

1.

МОРОЗ СІДАЄ

Оповідання

Мати зайшла знадвору в хату і, поклавши оберемок дров біля печі, сказала:

— А мороз уже сідає.

Василько швидко вдягнувся, взяв теплі валянки і гайда за поріг: цікаво, як сідає мороз?

Дим із комина сусідньої хати вчора ввечері вився догори сивим тоненьким ручаем, а сьогодні опустився донизу і слався, тремтів над землею, немов м'яка борода.

Гілля молоді вишні рясно обнизували снігурі, наче то вишня взимку зацвіла такими жаристими квітами. Цікавий Василько ступив під вишню, щоб зблизька подивитись, і тоді яскраві квіти, змахнувши живими крильми, вмить зірвалися з гілля й полетіли. Дружно всілись на яблуню в садку, й тепер уже яблуня зацвіла посеред зими — снігурами, їхніми святковими кольорами.

Потім Василько задивився, як метушаться щиглики біля воріт на сухому віниччі та на всохлих стеблах чорнобривців, що стриміли з-під снігу. Та це ж вони викльовують насіннячко, бо голодні!

Коли Василько підійшов до торішнього квітника, то щиглики відлетіли на бузиновий кущ. Хлопець обережно став притоптувати сніг біля стебел, а деякі просто руками діставав із-під снігу. Скоро з холодної неволі на світ з'явилося багато стебел усіляких квіток, на яких позоставалось насіння.

Прилітайте, щиглики! Прилітайте, снігурі! Прилітайте і клюйте, підкріпляйтесь, щоб не замерзнути від голоду і холоду.

А мороз, видно, і справді сідає. Сідає інеєм на кожній гілочці і бадилінці, сивими візерунками на шибках по хатах. Сідає на пухнастий сніг і сердито так пошварюється під ногами у Василька, що йде на город.

Ось забута капуста ледь-ледь виглядає з-під снігу, то Василько потоптався навколо неї. Далі руками розгріб качан, за ним другий... Це ж і зайці забігають з поля в село, щоб десь бурячок чи морквинку знайти. Не обминайте Васильків город, знайдете поживу тут для себе, а стовбурці молодих яблуньок та вишеньок не обгризайте, бо ж дерево живе, замерзнути може.

Вдарив дятел міцним дзьобом по сухій яворовій гілці, і той перестук повис у повітрі, наче довгий, лункий разок намиста.

Горобець заспівав:

— Цвірінь-цвірінь! Цвірінь-цвірінь!

А Василькові почулося:

— Скоро весна! Скоро весна!..

Євген Гуцало

Ая *Кóмин* — отвір на даху будинку, з якого виходить дим.
Віниччя — вид трав'янистих рослин.

- ?** 2. • Хто головний герой оповідання?
• Які риси характеру свого героя розкрив автор?
• Як автор ставиться до Василька? Доведи словами з тексту.
• А як ти ставишся до хлопчика? Чи хотілось би тобі бути схожим/схожою на нього? Чому?

- !** 3. Поясніть вислів «мороз сідає». У якому значенні вжив його автор? Якими словами можна замінити цей вислів?

- !** 4. Прочитайте виділені у тексті речення. Дослідіть, до яких слів не можна поставити питання.

! Слова *на, в, у, з, за, під, по, біля, перед, від, до, і, а, але* називають **службовими**.
Службові слова не змінюються і не відповідають на питання.

- !** 5. • Обговоріть, чи можна обійтися без цих слів у реченнях. Поясніть, чому.
• Складіть і запишіть речення зі службовими словами.

Blank writing lines for the exercise, consisting of four sets of horizontal lines with a dashed midline and a solid top and bottom line, separated by vertical lines.

1. Прочитай вірш. Підкресли службові слова.

Всі дерева в інеї —
у білому, синьому.
Ростуть димки над хатами
стовпцями волохатими...

Анатолій Камінчук

2. Прочитайте текст. Знайдіть і выпишіть службові слова разом зі словами, з якими вони зв'язані.

Зимового ранку ми з дідусем пішли до парку. Тихо... Раптом за берізкою промайнула сорока. З гілки на гілку перестригнула білочка. А біля стежки ми побачили чийсь слід на снігу.

Blank handwriting practice lines for copying the text from the previous block.

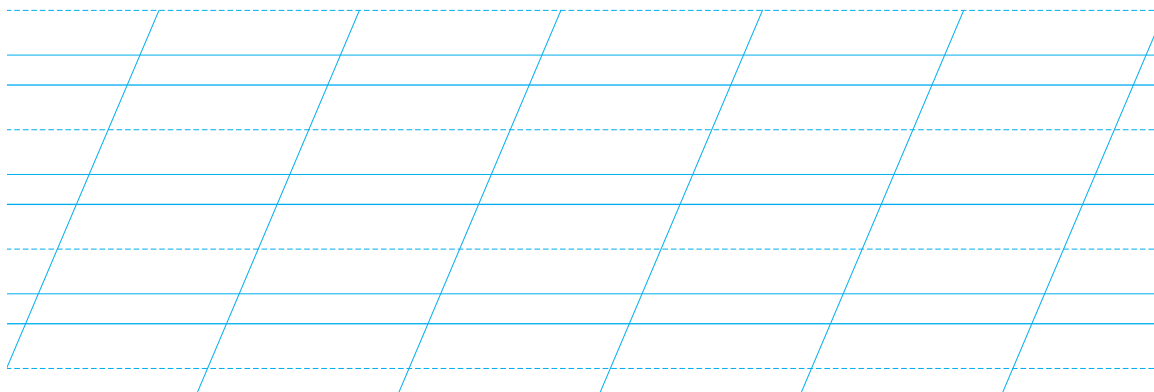
- Поясніть написання службових слів у реченні.

3. Спиши службові слова.

у на із до біля під

- Із двома словами (на вибір) склади і запиши речення.

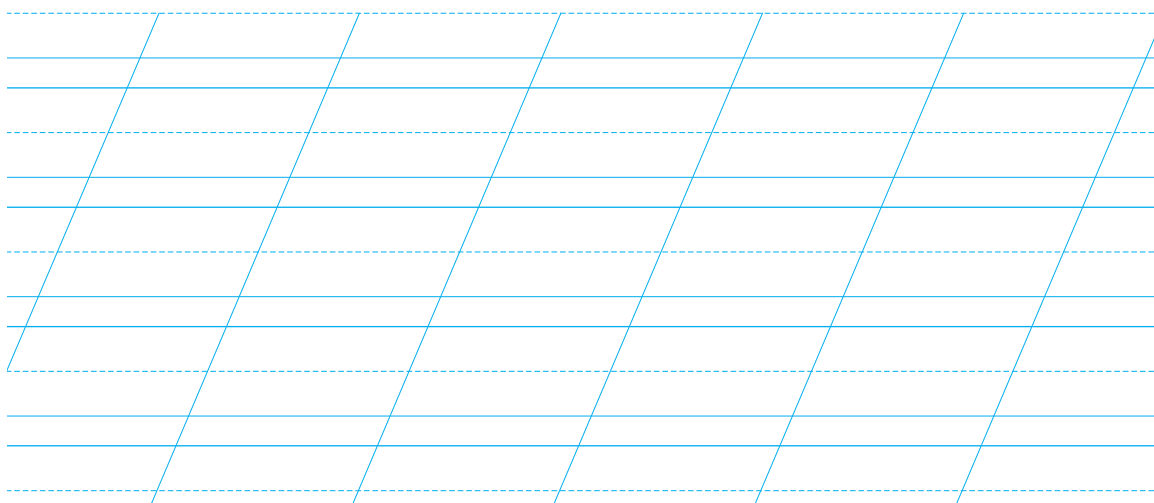
4. • Прочитайте початок казки. Доберіть і запишіть службові слова.

ПРО ЩО РОЗПОВІЛА СНІЖИНКА

Прийшла зима-білосніжка. Принесла сніжинки   чарівному кошичку, щедро сипнула їх людям. Кружляли сніжинки   повітрі і тихо спускалися   землю.

Сіла сніжна зірочка мені   рукав...

- Продовжте казку на основі власних спостережень за природою.
- Запишіть продовження казки.

5. Візьми в бібліотеці казку Зірки Мензатюк «Мільйон мільйонів сніжинок». Прочитай її своїм рідним (друзям). Порівняй складену в класі казку із твором письменниці.

1. • Прочитайте виразно слова.
• Спробуйте поєднати їх за допомогою службових слів.

нірка
пошуки
допомога
порятунок
зайчик
прогулянка

випустила
віскочив
прийти
розповів
застрибнув
стежити

2.

ТИ ВЖЕ ДОРΟΣЛИЙ!

— Мамо, я дуже голодний! Ти дозволиш мені прогулятися на край лісу? Вчора я бачив там під снігом зелені листочки капусти! — сказав зайчик і запитливо поглянув на маму. Вона рідко дозволяла йому вибігати з нори взимку, — на снігу залишаються відбитки слідів, по яких лисичка може легко вистежити звірят.

— Звичайно, ти вже майже дорослий! — сказала мама-зайчиха. — Замітати сліди умієш, слух у тебе добрий... але будь обережним!

— Я все знаю і пам'ятаю, мамо! — радісно відповів зайчик і вискочив надвір.

Мама-зайчиха зітхнула. Звичайно, вона хвилюється щоразу, як малий вистрибує з нори. Але ж він заєць — і має навчитися самотійно здобувати собі їжу!

Зайчиха згадала, як сама починала самотійне заяче життя. Її мама дуже довго боялася випускати донечку в ліс без опіки — годувала її в нірці або поблизу нірки, тягала в зубах шматочки морквин, капустаєні листочки, молоду кору...

— Ти ще занадто слабенька, аби вдало замітати сліди, твої ніжки ще не вмюють прудко бігати! Я не хочу постійно хвилюватися за тебе! — щоразу повторювала стара зайчиха.

А їй так хотілося бігати і стрибати між кущів!

Коли мама вперше випустила її у ліс на пошуки їжі, застерегла, що буде поруч і прийде на допомогу, якщо треба.

Молода зайчиха так захопилася свободою, що зовсім втратила пильність. Їй навіть їсти не дуже хотілося, — вона ж нарешті вперше змогла набігатися і настрибати досхочу!

Перший вихід в самостійне життя закінчився тим, що мати наздогнала пустунку і загнала в нірку. Спати вона лягла голодною, але щасливою.

Всі наступні прогулянки по лісу були такими ж безпечними: молода зайчиха не дуже переймалася заплутуванням своїх слідів, не була надто уважною у вловлюванні запахів: знала, що поблизу десь є мама, яка все вчасно помітить.

Але одного дня...

Зайчиха аж зіщулилася, згадавши цей день. Вона знову відчула різкий лисячий запах, який вдарив їй у ніс. Мама вчила її розпізнавати запахи, але цей був таким сильним, що вона стала на задні лапки і розглянулася довкола.

І тут просто перед собою побачила в кущах зіщулені лисячі очі!

Страх метнув вправо, потім вліво, вона зачепилася задніми лапками за якийсь корінець — і, наче м'ячик, злетіла вгору.

Щось дряпнуло, щось заболіло, — але зайченятко мчало наосліп до своєї нірки, гнане лисячим запахом...

Лисиця клацнула своїми зубами просто в неї над вухом!

Забившись в куток, молода зайчиха тремтіла, як листок на вітрі. Лисиця сердито заскавучала і взялася розривати нору...

Але раптово щось відвернуло її увагу — і вона миттєво зникла...

Тремтячи від жаху, заснула, а коли прокинулася наступного дня — помітила, що вона у нірці сама. Мама так і не повернулася з лісу...

Вона довго чекала, аби розповісти мамі про свій порятунок, та не дочекалася...

Голод змусив висунути свого носика з нірки. На щастя, густий сніг засипав всі сліди, але як тепер шукати їжу?

Ой, нелегко довелося молодій зайчисі виживати! Вона була такою невмілою! І не раз пошкодувала за тим, що так безпечно, неуважно слухала мамині слова, не тренувала своєї уваги!

Тому зараз, чекаючи на повернення з лісу свого синочка, мама-зайчиха думала про те, що не буде заважати йому стати сильним та обережним зайцем. Якщо він здогадуватиметься про те, що мама нишком стежить за кожним його рухом, перестане бути уважним, не навчиться прудко бігати і високо стрибати...

А материнські хвилювання? Ох, їх ніхто ніколи не відмінить!

Але зайчиха знала, що в лісі живе невидимий захисник усіх звірят. Він завжди допомагає тим, хто й сам собі радий допомогти...

Тому вона зітхнула, відкинула тривожні думки і взялася дошивати нового кожушка для свого сина. Адже зима скоро закінчиться, — і білу шубку треба буде змінити на сіру...

— А я тобі гостинця приніс! — радісно сказав зайчик, застрибнувши в нірку. — Ось, який великий і запашний! — він простягнув мамі примерзлого капустиного листочка.

— Дякую, тепер у мене є дорослий помічник! — щасливо усмінулася зайчиха. — Я вірила і знала, що у тебе все вийде!

Марія Іваненко

- 3.** • Про що попросив зайчик свою маму?
  - Яка пригода трапилася з мамою-зайчихою, коли вона була ще молодію?
  - Яким зайчиха виховала свого синочка?
- 4.** • Обговоріть, що нового про поведки звірят ви дізнались із цього оповідання.
- 5.** • Складіть коротку розповідь про зайчика на основі прочитаного тексту.
  - Прочитайте виділені речення. Пофантазуйте, про якого невидимого захисника йдеться.

1. Прочитайте загадку. Допишіть пропущені службові слова. За потреби скористайтеся довідкою.

___ лісі, ___ полі, навкруги —
скрізь ___ мене вороги.

Часом лізу я ___ шкоду —
їм капусту ___ городах,
моркву, ріпу, буряки.

Відгадайте, хто такий. _____

Слова для довідки: у, в, на.

2. • Із поданих складів утвори і запиши слова. На які питання вони відповідають?

бе ний реж о чиж зай

- Склади і запиши речення з цими словами.

Blank handwriting practice lines for writing sentences using the provided syllables.

- Якими службовими словами ти доповнив/доповнила речення?

3. • Прочитайте текст, змінюючи слова в дужках за змістом.

З (дерево) стрибнула білочка. Почала вона розгрібати сніг під (ялинка) та шукати свої запаси, які ще з осені приховала. Коли це зирк — шишка біля (ялинка) лежить. Зраділа білочка, сіла на (пеньок) і почала її гризти.

- Запишіть текст. Підкресліть службові слова.

4. Запиши речення під диктування вчительки/вчителя.

Іменники, прикметники, дієслова,
числівники і службові слова у мовленні

1.

СТРІТЕННЯ

Це свято зустрічі Зими і Літа. Кажуть, що у цей день — 2 лютого — Зима йде туди, де було Літо, а Літо — де була Зима.

Уявімо собі Зиму — стару бабусю, котра заледве дибасе. **У неї старий полатаний кожух, подерті чоботи. В руках вона несе глечик із льодом, а за плечима в Зими — порожня торба.** За Зимою йде Мороз.

А Літо — гарна молодиця з віночком на голові, в руках вона несе пучок колосків. По дорозі вони стрічаються і розмовляють між собою.

ЗИМА: — Ох, і натомилася я! Усі поля снігом засипала ...

МОРОЗ: — Та і я, тітонько, не дрімав. Я річки кригою вкрив, на вікнах ...

ЛІТО: — От-от, ви так багато трудилися, пора вам відпочити. Ідіть та поспіть собі, нехай вам присняться ...

ЗИМА: — Е ні, я ще не хочу нікуди йти! Я ще не всю роботу зробила! Я снігом позасипаю ...

МОРОЗ: — А я ще діткам щічки пощипаю ...

ЛІТО: — Та годі вже вам по землі гуляти! Усі вже мене заждалися. Бо влітку діти люблять ...

ЗИМА: — А мене дітки теж люблять. Взимку вони ...

ЛІТО: — Тітонько Зимо, звичайно, всі вас люблять. Але погляньте на сонечко. Ви бачите його промінці? Вони стали ...

ЗИМА: — Ой, справді, пора тікати! Але ви мене, діточки, дочекайтеся! Наступного року я знову принесу вам ...

МОРОЗ: — До зустрічі! Я теж до вас повернусь і заморожу ...

ЛІТО: — Зустрічайте сонечко, тепло і Весну красну! Зустрічайте Літо — наймилішу і найласкавішу пору року!

Бо влітку діти, квіти і звірятка ... .

- 2. Поясніть значення слова *стрітення*. За потреби скористайтесь словником.
- 3. Розіграйте у ролях та продовжте розмову Зими, Літа і Мороза.
- 4. • Прочитайте виділені у тексті речення. Обговоріть, чому так описано зиму.
  - Назвіть іменники, вжиті у цих реченнях.
  - Полічіть, скільки службових слів у виділених реченнях.
- 5. • Розглянь малюнок і пригадай минуле літо. Що тобі подобається влітку?
  - Яка пора року є найкращою для тебе? Опиши її словами.

1. У лютому народилася маленька Лариса Косач, яка пізніше стала знаменитою письменницею Лесею Українкою. Вона завжди уміла бути сильною і про свою любов до життя писала у віршах, казках.

...Сніг з морозом поморозив
всі на полі квіти...
— Десь зима та не скінчиться! —
нарікають діти.
Ждіте, ждіте, любі діти!
Літо знов **прилине**,
прийде мила годинонька,
як зима та згине;
і завітне наше поле,
і зазеленіє, —
знов його весна прекрасна
квіточками вкриє.

Леся Українка

2. Про що йдеться у вірші? Чого чекають діти?

3. Поясніть виділені у вірші слова. За потреби скористайтесь словником.

4. Дослідіть, скільки у вірші вжито:

- 1 група — дієслів;
- 2 група — іменників;
- 3 група — прикметників;
- 4 група — службових слів.

5. • Із поданих складів утвори і запиши слова.

вес пре на крас

- Склади і запиши речення з цими словами.

Blank handwriting lines for composing sentences.

? 6. Прочитай речення. Допиши службові слова, користуючись довідкою.

- Щебетала пташечка   віконечком.
Сподівалась пташечка весни   сонечком.
- зеленому горбочку,
       вишневому садочку,
притулилася хатинка,
мов маленькая дитинка...

Леся Українка

Слова для довідки: у, на, з, під.

? 7. Виконай тестові завдання. Познач (✓) правильні відповіді.

- Вибери рядок, у якому іменники називають багато предметів.

А земля, вода, ліс, поле

Б мова, пригода, місяць, зоря

В діти, поля, зорі, квіти

А	Б	В
☐	☐	☐

- Вибери рядок, у якому записано тільки прикметники.

А білочка, радість, веселе, срібне

Б білий, веселий, радісне, срібляста

В радісна, весела, білизна, срібло

А	Б	В
☐	☐	☐

- Вибери рядок, у якому правильно поєднано числівники з іменниками.

А п'ять години, три квіток, чотири пташок

Б чотири квітки, п'ять пташок, три години

В три годин, чотири квіток, п'ять пташки

А	Б	В
☐	☐	☐

Прилетіла ластівочка

Речення

Пробудження землі

Поняття про речення

107

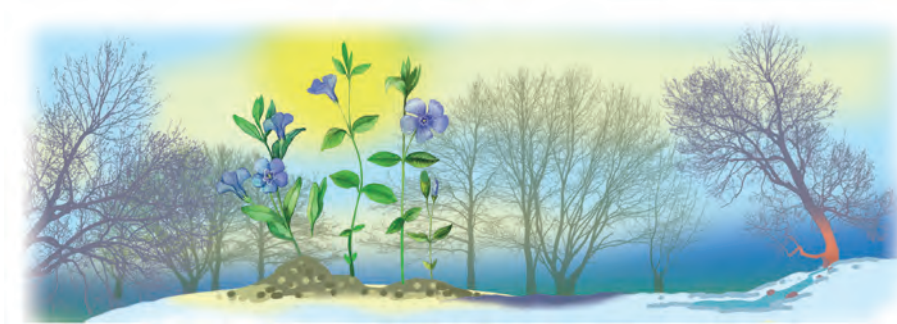
1.

БАРВІНОК

Недавно ще гула метелиця,
іще лежить в низинах сніг,
а вже барвінку листя стелиться
зеленим килимом до ніг.

Воно під снігом і під кригою
всю зиму зелень берегло
і перше стрінуло з відлигою
весняне сонце і тепло.

Наталя Забіла

Метелиця — вітряна погода, коли сніг замітає землю.

Низина — долина.

Відліга — тепла погода, коли тане сніг.

Стрінуло — зустріло.

2. • Прочитайте виділені у вірші рядки. Як ви їх розумієте?
- Розгляньте малюнок. Чи відповідає він змісту вірша?
  - Спробуйте своїми словами переказати те, про що йдеться у вірші.
  - Дослідіть, скільки у вірші речень. Що допомогло вам це визначити?

3. • Прочитайте прислів'я. Поясніть його.

У березні сім погод: сіє, віє, крутить,
мутить, рве, зверху лле, знизу мете.

• Розгляньте малюнок. Складіть і прочитайте слова.

4. **ЯК КВІТЕНЬ ДО БЕРЕЗНЯ В ГОСТІ ЇЗДИВ**

Українська народна казка

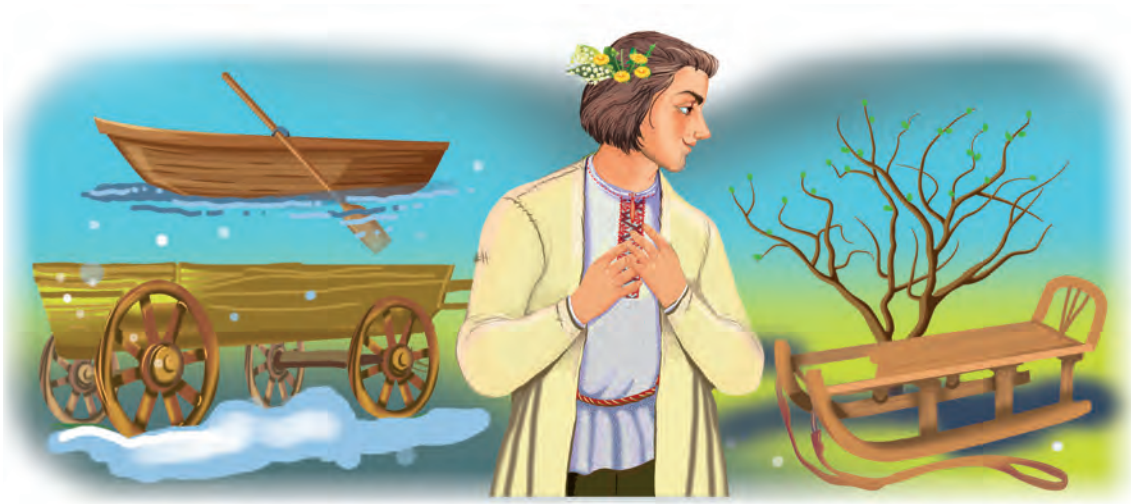
Колись давно покликав Березень Квітня до себе в гості. Квітень поїхав возом, а Березень заходився та такого нароби́в, що мусив Квітень додому вернутися: сніг, мороз, завірюха, — не можна возом їхати!

Наступного разу запряг Квітень сани, а Березень сніги розтопив, річки розлилися, — мусив побратим знову додому вернутися.

Поскаржився Квітень Травню, що ніяк не може у Березня в гостях побувати.

— А ти візьми в дорогу воза, сани і човен, — то й доберешся.

Так і зробив Квітень. Поки сніжило — їхав саньми, далі — возом, а коли розлилися ріки — поскладав воза і сани на човен. Так і добрався.

Не сподівався Березень гостя, дуже здивувався, хто ж йому таку мудру пораду дав.

— Та брат Травень порадив! — відказав Квітень.

— Зажди ж ти, Маю, я ще тобі крильця обшмагаю! — сказав Березень.

З того часу у травні іноді березневі морози бувають, бо Березень ще й досі сердиться на Травня.

- ?** 5. • Чому Квітневі довелося їздити в гості до Березня то на санях, то на возі?
• На якому виді транспорту ти порадиш Квітневі дістатися до Березня?

- !** 6. Прочитай скоромовку. Вивчи її напам'ять.

В нас надворі погода розмокروطогодилася.

- 🤝** 7. Придумайте продовження скоромовок.

- Надворі весна роз... .
- Надворі літо роз... .

1. ВЕСНЯНКИ

Коли починає танути сніг, у повітрі вже відчувається запах весни.

Діти в Україні знали, що весна — як маленьке радісне дитячко. Вони вибігали в поле, у гай і закликали весну, співали їй пісні, водили хороводи. Ці весняні ігри називають веснянками.

2. • Визнач, скільки речень у тексті.

- Прочитай останнє речення. Про що в ньому розповідається?
- Поміркуй, для чого слугує речення.

3. Прочитайте. Які з цих записів виражають закінчену думку? Позначте (✓).

Діти водили

Діти водили хороводи.

У повітрі відчувається

У повітрі відчувається запах весни.

Дівчатка співали про

Дівчатка співали про весну.

Слово або декілька слів, які виражають закінчену думку, називають **реченням**.

У кінці речення можуть стояти крапка (.), знак оклику (!), знак питання (?).

4. • Із поданих складів утвори і запиши слова.

спі / но / ва / чки / ють

- З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

Handwriting practice lines consisting of four columns of four-line guides (top dashed, middle solid, bottom solid, bottom dashed).

Слова у реченні зв'язані за змістом.

- 5. • Прочитай вірш.

Біля яру, біля стежки
одягла верба сережки.
Головою хилитала,
потихесеньку питала:
— Де ота біленька хатка,
що гарнесенькі дівчатка?
Хай би вибігли до стежки,
подарую їм сережки.

Ліна Костенко

- Визнач, скільки речень у вірші. Який знак стоїть у кінці кожного речення?

- 6. Зі слів кожного рядка складіть і запишіть речення.

1 група. Повільно, зі, пробуджується, сну, земля.

2 група. Садять, молоді, навесні, люди, деревця.

3 група. У, з'явилися, весняному, перші, небі,
жайворонки.

Handwriting practice lines consisting of four columns of four-line guides (top dashed, middle solid, bottom solid, bottom dashed).

Види речень. Розповідні речення

1.

Тарасику, а чому 9 березня називають незвичайним днем?

Саме цього дня колись народився маленький хлопчик Тарас Шевченко. Він виріс і став великим поетом та художником, прославив Україну на весь світ.

2. Обговоріть, що ви знаєте про Тараса Шевченка. Які твори поета читали?

3.

***

Встала весна, чорну землю
сонну **розбудила**,
уквітчала її рясом,
барвінком **укрила**.
І на полі жайворонок,
соловейко в гаї
землю, убрану весною,
вранці зустрічають...

Тарас Шевченко

4. • Який настрій викликає цей вірш? Чому?

• У якому значенні вжито виділені слова? Який образ весни вони створюють?

5. Спробуйте переповісти зміст вірша у вигляді короткої казочки або оповідання за таким початком:

Одного зимового ранку прокинулась Весна...

6.

***

Весна, садочки зацвіли,
 неначе полотном укриті,
 росю Божою умиті
 біліють. Весело землі!

Тарас Шевченко

7. • Які порівняння вжиті у цьому вірші?
 • Які барви можна побачити за рядками вірша?
 • З яким почуттям написано вірш?

8. Доповніть речення.
 Весело землі, бо ...

9.

***

Світає,
 край неба палає,
соловейко в темнім гаї
сонце зустрічає.

Тихесенько вітер віє,
 степи, лани мріють,
 між ярами над ставами
 верби зеленіють.

Тарас Шевченко

10. • Які картини постають у твоїй уяві? Вслухайся, як звучать виділені слова. Зверни увагу, яке світло йде від звука [с].
 • Добери подібні слова, що несуть у собі світло і радість.
 • Утвори слова, вставляючи пропущені букви.

С — Н

С — М

С — Н

С — М

С — Н —

С — М —

С — Н —

С — М —

11. Вивчіть напам'ять один із віршів Тараса Шевченка.

12. Чи є у твоїй домашній бібліотеці «Кобзар» Тараса Шевченка? Разом зі своїми рідними виберіть декілька віршів із «Кобзаря» і прочитайте на дозвіллі.

1.

Зацвіла в долині
червона калина,
ніби засміялась
дівчина-дитина.
Любо, любо стало!
Пташечка зраділа
і защебетала...

Тарас Шевченко

2. • Яку картину природи змальовано у вірші?

- З ким поет порівнює калину?
- Який настрій створює вірш?

3. • Дослідіть, скільки речень у вірші. Чи всі вони вимовляються з однаковою інтонацією?

- Розкажіть, про що розповідається у кожному реченні.

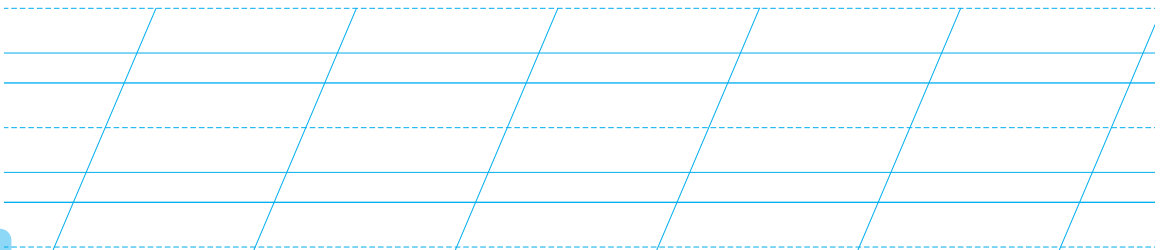
Речення, у яких про щось розповідається, повідомляється, називають **розповідними**.
У кінці розповідного речення може стояти крапка (.) або знак оклику (!).

4. • Із поданих складів утвори і запиши слова.

- З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

- 5. • Прочитай вірш. Запиши його з пам'яті.

Сонце заходить.
Гори чорніють.
Пташечка тихне.
Поле німіє.

Тарас Шевченко

- Підкресли речення зі словами, ужитими в переносному значенні.

- 6. • Спишіть текст, поділяючи його на речення.

Ми ходимо по землі часто не помічаємо нічого довкола
а скільки чудес приховано на кожній стежині

- Які знаки потрібно поставити у кінці речень?

1.

ПРО ЩО ВОНИ ГОМОНЯТЬ?

Хата Шевченків стояла на високому пагорбі, а вниз від неї збігала стежечка до води. Стежечка бігла через густий сад, і дорогою до ставка малий Тарас то зривав вишні, то шукав у траві сунички. А то задивлявся на якусь пташину, що виспівувала на гілці, і думав собі: «Про що вона щебече?».

Особливо навесні — коли прилітали соловейки та мостили гнізда в калині. Отоді був рай! Будили ті соловейки все село. І кожен так виводив свою пісню, так випитував іншого про щось, так у чомусь переконував, що Тарасикове серденько аж завмирало. Йому хотілося зрозуміти, про що переспівуються між собою соловейки.

А біля берега хлюпотілися малі каченята. Такі жовтенькі, наче квіти кульбабки. Мати-качка безперестанку щось до них крякала, і Тарасикові наче вчувалися слова: «Не так! Пливи прямо! А тепер вправо!».

А малі каченята лопотіли жовтими лапками по воді, наздоганяли з усієї сили свою матінку і були щасливі, як усі на світі діти...

Марія Чумарна

- ?** 2. • Про кого розповідається в тексті?
• Про що думав малий Тарас? Що йому хотілося зрозуміти?
• Які почуття охоплювали хлопчика?
• Пригадай, за допомогою яких звуків спілкуються між собою гуси, качки, кури та інші домашні тварини.

3. ТЕЧЕ ВОДА З-ПІД ЯВОРА

Тече вода з-під явора
яром на долину.
Пишається над водою
червона калина.
Пишається калинонька,
явір молодіє,
а кругом їх верболози
й лози зеленіють.
Тече вода із-за гаю
та попід горою.
Хлюпочуться качаточка
поміж осокою.
А качечка впливає
з качуром за ними,
ловить ряску, розмовляє
з дітками своїми...

Тарас Шевченко

- ?** 4. • Які картини природи змальовано у вірші? Чи відповідає малюнок змісту вірша?
• Як розповідає поет про враження свого дитинства? Це спокійна тепла оповідь, чи є у ній яскраві емоції й почуття?
• Які звуки можна «почути» за рядками вірша?
- 5.** Полічіть, скільки речень у вірші. Які вони за метою висловлювання?
- 6.** Усно поставте запитання до речень вірша зі словами *де? що роблять? що робить?*
- 7.** Послухайте пісню на слова Тараса Шевченка «Тече вода з-під явора».

1. • Прочитайте вірш, вимовляючи виділені слова з більшою силою голосу.

Чому пахнуть квіти?
 Бо їм **сонце світить**.
 Чого річка грає?
 Бо їй **сонце сяє**.

Микола Подолян

- Підкресліть у вірші речення зі знаком питання у кінці.
- Яка мета цих речень?

Речення, у яких про когось або про щось запитується називають **питальними**. У кінці питального речення ставлять знак питання (?).

2. • Із поданих складів утвори і запиши слова.

во цві ти пер туть

- Що означає слово *первоцвіти*?

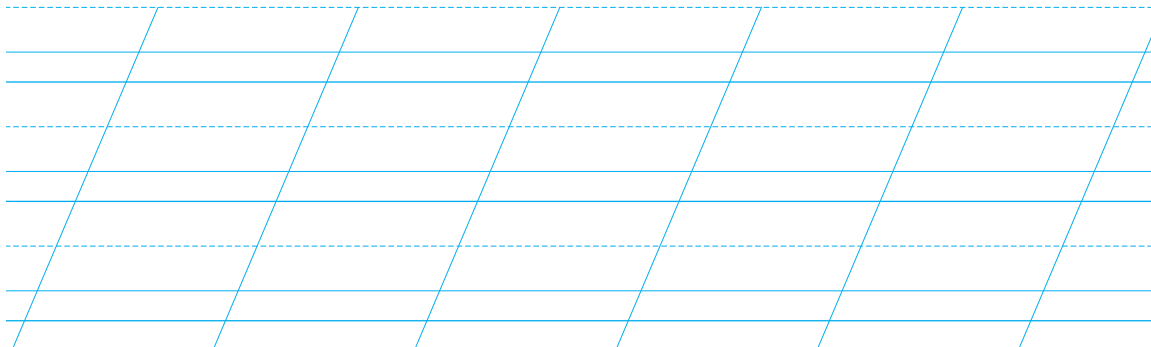
3. • Прочитайте. Які речення переважають у тексті?

Уявіть себе на галявині, вкритій пролісками. На що вона подібна? На ясний килимок? Тоді хто ж його зіткав? На ніжну хмаринку? Тоді чому вона опинилася на землі?

Розгляньте тендітний первоцвіт. Який у проліска листочок? Чому він нагадує гостру стрілочку? Якого кольору квіточка? Скільки в неї пелюсток? Чи має квіточка запах? Чому? Чому проліски цвітуть не взимку, а рано навесні?

- Опишіть весняний первоцвіт, не називаючи його, так, щоб можна було відразу здогадатися, про яку квіточку йдеться.

- Запишіть два речення.

4. • Прочитайте початок і закінчення казки.

Був собі **маленький** пролісок. Взимку він спав під сніговою периною. Снилася проліскові весна.

Одного разу...

Розплющив свої блакитні оченята, усміхнувся і сказав:
— Здрастуй, веснонько красна! Здрастуй, сонечко ясне!

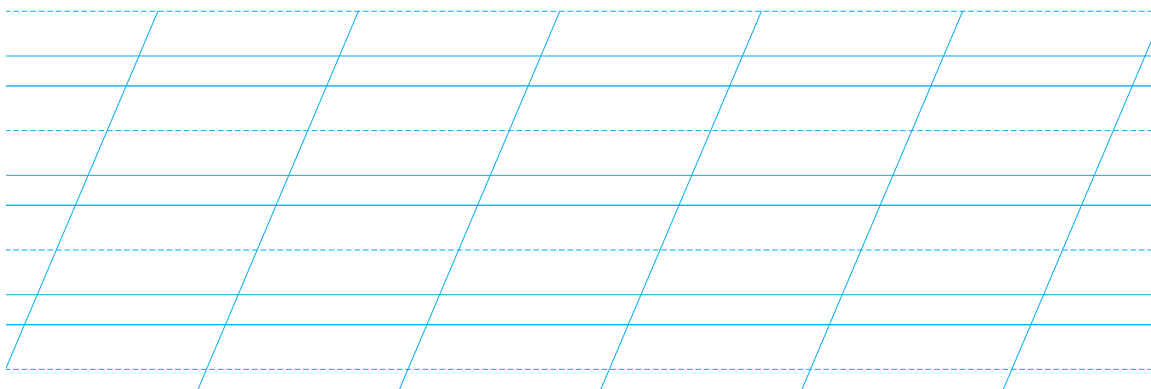

- Кого нагадує вам маленький пролісок? Які в нього оченята? Які ручки?
- Хто ж пробудив квіточку від зимового сну? Як це сталося? Розкажіть.
- Уявіть себе пролісками. Передайте рухами, як прокидаються від зимового сну весняні квіти.

5. Виконай завдання на вибір.

- Добери до казки із попередньої вправи заголовок.
- Спиши перші два речення. Побудуй звукову модель виділеного слова.
- Добери і запиши питальні речення до початку казки.

1. Прочитайте виразно слова. Поясніть їх. За потреби скористайтесь словником.

левáда
літеплó
перíна

босоніж
упівóка
скру́тно

ніпає
похню́пився
злінула

2. **ІДИ, ІДИ, ДОЩИКУ!**

Купила мама Василькові гумові чоботи. Тільки взути їх нема як: сонячно, сухо. У всьому селі жодної калюжі. А дощ іти не квапиться. Дрімає собі у хмарині, в тій, що зачепилася за верхівку тополі на вигоні.

Оглянув Василько чоботи, приміряв та й подався на вигін, до тополі.

— Дощику, — гукає, — іди, щоб калюжі були! В мене чоботи нові, хочеться походити!

Дощик глянув додолу упівока.

— Не піду. Ще подрімаю.

Вернувся Василько ні з чим. Нипає по двору, нудьгує. Зазирнув у квітник, а там чорнобривці та петунії, що їх учо-

ра сестра Мирослава посадила, зовсім голови посхиляли, пов'яли. Знов побіг Василько до тополі.

— Слухай-но, дощину! Мирославчині чорнобривці сохнуть. Виручай!

А дощикові на хмарині м'яко, як на перині. Перевернувся він з боку на бік, солодко потягнувся. Треба полити. Так неохота ж...

Що з ледарем удієш? Узявся Василько сам за коновку. Аж тут ластівка сіла проти вікна.

— Ой, натомилася, — поскаржилася. — Треба гніздо ліпити, а на леваді сухо. Доводиться землю аж від річки носити.

— Бідненька, — пожалів її Василько. — І тобі треба дощу. Може, ще раз його покликати?

Прийшов до тополі та й гукає:

— Дощину! Вже й ластівці без тебе скрутно. В'януть бабусині помідори й капуста, в'яне квітник у Мирославки, мої чоботи новенькі стоять без діла, все тебе чекає!

— Хай уже, — погодився дощик. — Піду... коли-небудь.

— Не колись, а тепер іди! — просить Василько.

Але дощ заплющив очі й спить собі далі.

Вертається хлопець, а на вулиці Мирослава з подружками.

— Чого ти, Васильку, похнюпився? — перейняли малого.

— Не можу дощу докликатися.

— Ой, чи ти ж умієш його кликати?

— Чом не вмію? Іди, кажу, бо всі тебе чекають...

— Хіба так його кличуть? — засміялася Мирослава. — Треба он як:

Іди, іди, дощину,
зварю тобі борщику
в полив'янім горщику.
Винесу на дуба,
покличу голуба,
голуб буде пити,
дощик буде лити!

Мирославчині подружки й собі побралися за руки та за-співали:

Дощику, дощику припусти,
на бабині капусти!

А Маринка, що з Києва до бабусі приїхала, ще й такої завела:

Ой, дощику, поливайнику,
поливай, поливай,
та і нас не минай!

Дощ почув, з-за хмарини виглянув.

— Гарно ви співаєте! І танцюєте... Я теж так хочу!

Та як припустить! На городи, на левади, на прив'ялі квіти, на бабусині грядки... Чорнобривці враз ожили й голівки попідводили, ластівка з радості злинула ген понад хмару. А чобітки гумові в хаті лишилися. І хай собі. Калюжі теплі — справжнє літепло, по них можна й босоніж!

Зірка Мензатюк

Ая

Полів'яний — покритий поливою — особливим склоподібним сплавом.

Ніпати — ходити туди-сюди, вишукуючи що-небудь.

Конівка — те саме, що відро.

Вігін — простора вільна ділянка біля села або в селі, куди виганяють пастися худобу, птицю.

?

3. • Чому Василько закликав дощика? Чи вдалося це йому?
• Кому ще потрібен був дощ?
• Хто допоміг Василькові закликати дощика?

-
- 4. • Перечитайте заклички, які співали дівчатка. Який знак стоїть у кінці закличок? Що він означає?
- Обговоріть, до чого діти спонукали дощика.

Речення, у яких висловлюється спонукання до дії (прохання, заклик, запрошення, порада, застереження, заборона, наказ тощо), називають **спонукальними**. У кінці спонукального речення стоїть крапка (.) або знак оклику (!).

5. Дослідіть, скільки спонукальних речень в оповіданні «Іди, іди, дощику!».

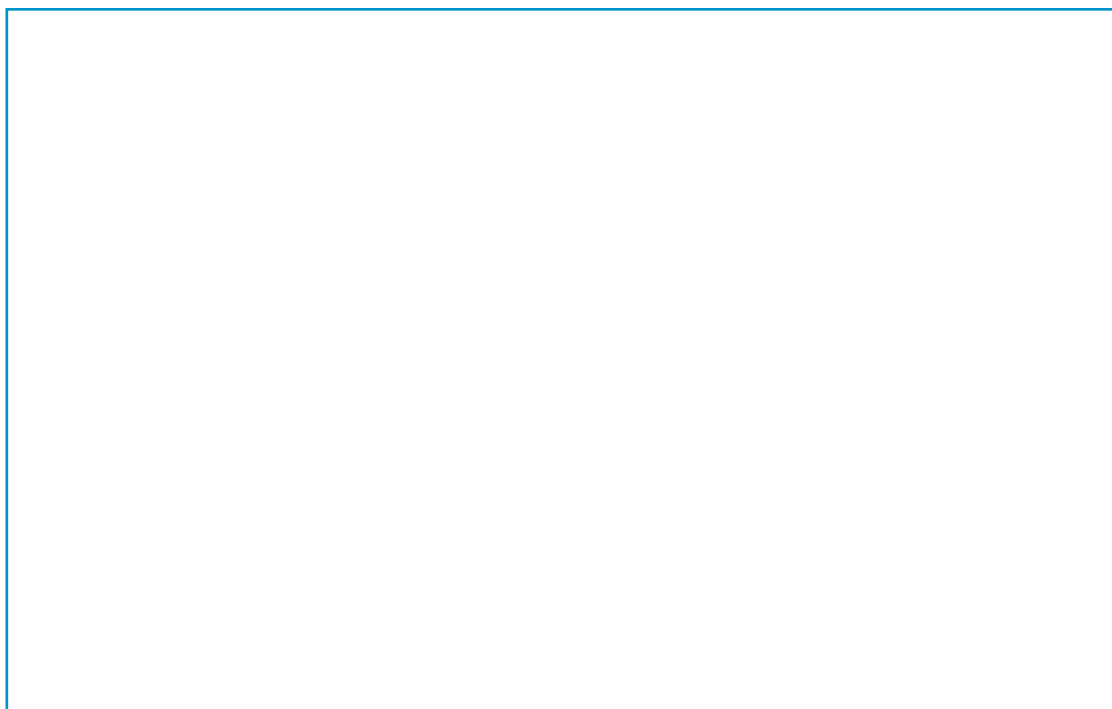

6. Виконай завдання на вибір.

- Вивчи одну із закличок напам'ять.
- Спробуй скласти власну закличку до дощика.

- Намалюй дощика, якого описала письменниця.

7. Послухай весняні заклички.

1. • Прочитайте або проспівайте уривок із народної заклички. Що ви уявляєте?

Вийди, вийди, сонечко,
на дідове полечко!
Вийди, вийди на вершечок —
там побачиш п'ять овечок
і баранчика між ними
із ріжками золотими.

- Спишіть речення, яке відповідає поданій схемі.

_____, _____, _____, на _____ _____!

Handwriting practice lines for the previous sentence. The lines are blue and slanted, with dashed midlines.

- Обговоріть, яке спонукання висловлене у реченні.

2. Із поданих слів склади і запиши спонукальне речення.

Handwriting practice lines showing the words "оберегай", "краю", "природу", "рідного" written in cursive script on slanted blue lines with dashed midlines.

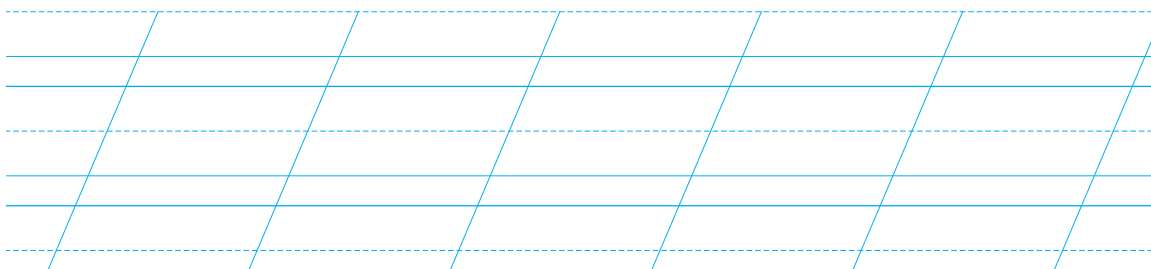

3. • Прочитай. Спиши спонукальне речення.

Будить мама вежмежатко
рано навесні.
— Прокидайсь, моє малятко,
вже розтанув сніг!

Олеся Мамчич

- Як мама звертається до ведмежатка?
- Зверни увагу на розділові знаки у спонукальному реченні.

Слова-звертання на письмі виділяють комами або знаком оклику.

Учись звертатися!

ма́мо	Оксáнко	ко́тику
зе́мле	Дми́тре	пта́шечко
Украї́но	Андрі́йку	кві́точко

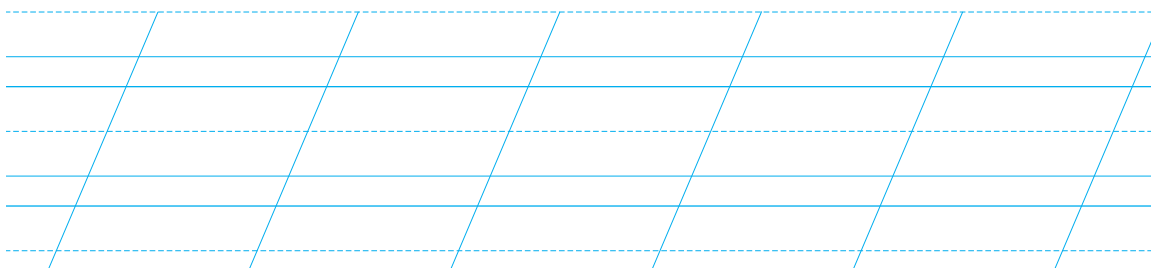
4. Змініть розповідні речення на спонукальні за зразком. Запишіть. Підкресліть слова-звертання.

Зразок. Розквітли проліски. Розквітніть, проліски!

1 група. Повертаються із вирію птахи.

2 група. Прокидаються від зимової сплячки звірі.

3 група. Закувала зозуленька у гайку.

Тарасику, зверни увагу!
У спонукальних реченнях дієслова відповідають на питання *що роби? що зроби? що робіть? що зробіть?* (нама-люй, прочитай, розкажіть, бережіть).

5. Випиши із творів українських письменників два-три спонукальні речення.

6. • Прочитай. Визнач вид речення за метою висловлювання.

Вітрець весняний тихенько дише,
немов діток тих до сну колише.

Леся Українка

- «Поговори» з весняним вітерцем. Вислови йому заклик або подяку, вживаючи звертання.
- Запиши речення зі звертанням.

А вже красне сонечко припекло
Види речень за метою висловлювання
та за інтонацією

115

1.

ОЙ ЧОГО ТИ, ЖАЙВОРОНКУ?

З народного

— Ой чого ти, жайворонку,
рано з вирію вилітав?
Ще по горах сніженьки лежать,
по долинах криженьки стоять.
— А я тобі сніженьки
крильцями розмечу,
а я тобі криженьки
ніжками потопчу!

Недавно я дізнався, що пташкам доводиться летіти з вирію по три-чотири тисячі кілометрів, долаючи моря, океани, високі гори.

2.

- Обговоріть, що спонукає пташок повертатися додому.
- Чому жайворонки рано вилетіли з вирію?

3.

ПРИЛЕТІЛИ ЖАЙВОРОНКИ

Оповідання

Коли у весняному небі з'являються перші жайвори, матері печуть маленьких жайворонків з пшеничного тіста.

Спекла мама пташку й Сергійкові. Посадив він її на відчинене вікно. Яскраво світить весняне сонечко, співає теплий вітер у зеленій вербі. Сидить жайвір, дивиться чорним очком у небо. І здається Сергійкові: ворушить пташка крильцями, ось-ось злетить у небо.

Настала ніч. Заснув Сергійко. А жайвір усе дивиться й дивиться в небо. І приснилося Сергійкові, що холодно стало жайвору, і хлопчик узяв його до себе в постіль, щоб той зігрівся.

Ледве розплющив очі Сергійко уранці — зараз же глянув на підвіконня. Вікно відчинене, а жайворонка немає. Підбігає Сергійко до вікна, дивиться в голубе ранкове небо й гука:

— Мамо, жайворонок наш полетів у небо! Он він співає.

— А ти брав його до себе в постіль?

— Брав на одну хвилинку серед ночі. Йому було холодно. Я погрів його...

— А, то це він уранці полетів, — з усмішкою відповіла мама.

Василь Сухомлинський

- ?** 4. • Куди подівся жайворонок? Чи справді він полетів у небо?
• Який вид речень за метою висловлювання переважає в оповіданні?
• Знайди і прочитай питальне речення.
• Досліді, чи є у тексті спонукальне речення.

5. Побудуйте два-три питальні речення за змістом прочитаного оповідання.

Handwriting practice lines consisting of four columns of horizontal lines with dashed midlines and slanted vertical lines on the sides.

6.

ВЕСНЯНКА

А вже красне сонечко
припекло, припекло,
яснощире золото
розлило, розлило.

На вулиці струмені
воркотять, воркотять.
Журавлі курликають
та летять, та летять.

Засиніли проліски
у ліску, у ліску...
Швидко буде землянка
вся в вінку, вся в вінку.

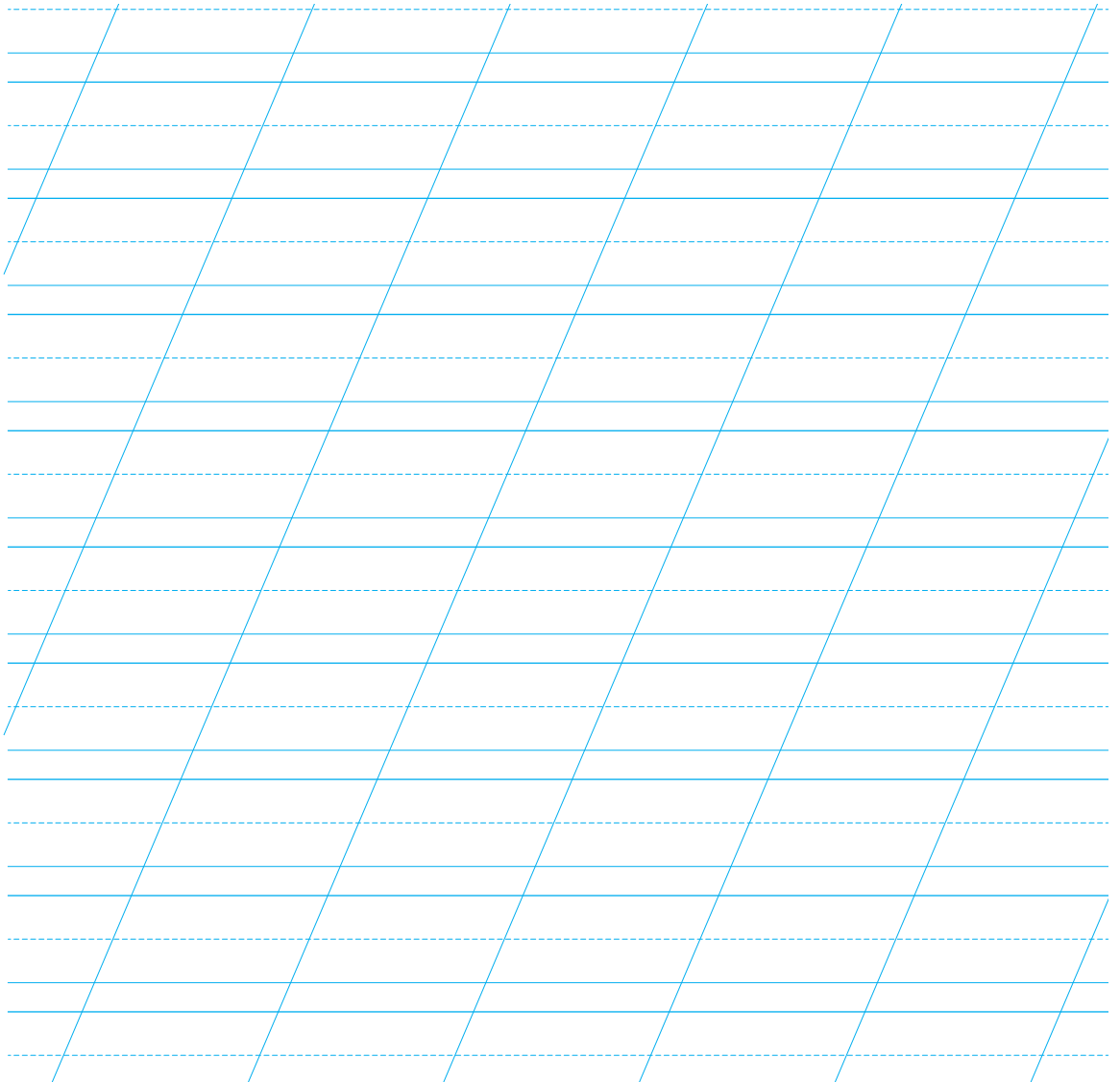
Ой сонечко-батечку,
догоді, догоді,
а ти, земле-матінко,
уроді, уроді.

Олександр Олесь

-
- ?** 7. • Яку картину ти уявляєш, читаючи вірш?
• Як поет називає сонце, а як — землю? Чому?
• Яке золото розливає сонце?
• Знайди і прочитай спонукальне речення.
• Що означає слово «догоди»?

- 8. Складіть коротку оповідку або казочку про весну, вживаючи різні речення за метою висловлювання.

- ?** 9. Дізнайся із додаткових джерел, які пташки повертаються із вірію першими. Підготуй коротке повідомлення.

1.

НАДІЙШЛА ВЕСНА

Надійшла весна прекрасна,
 багатоцвітна, тепла, ясна,
 наче дівчина в вінку.
 Зацвіли луки, діброви,
 повно гомону, розмови
 і пісень в чагарнику.

Іван Франко

2. • «Намалюй» портрет весни. Опиши її словесно, використовуючи виділені у вірші слова.
- Одне речення (на вибір) запиши.

Blank handwriting practice lines for writing a sentence.

3. • Прочитайте перше речення у вірші Івана Франка. Яке це речення за метою висловлювання? Який знак стоїть у кінці речення?
- Спробуйте прочитати це речення з окличною інтонацією. Чи змінився вид речення за метою висловлювання? Зробіть висновки.

4. Із поданих слів склади і запиши питальне речення.

принесла діткам Що весна

Blank handwriting practice lines for writing a question sentence using the provided words.

5. • Розгляньте таблицю.

ВИДИ РЕЧЕНЬ

За метою висловлювання	За інтонацією	
	Неокличні	Окличні
Розповідні (про щось розповідається або повідомляється)	Пішла киця по водицю та й упала у криницю.	Пішла киця по водицю та й упала у криницю!
Питальні (про щось запитується)	Куди пішла киця? Що з нею трапилось?	Куди пішла киця?! Що з нею трапилось?!
Спонукальні (висловлюється спонукання до дії: прохання, порада, застереження, заборона, заклик, наказ тощо)	Піди, кицю, по водицю, та не впади у криницю.	Піди, кицю, по водицю, та не впади у криницю!

- Прочитайте парами неокличні та окличні речення. Який розділовий знак ставлять у кінці окличних речень?

6. • Прочитай подані речення з відповідною інтонацією.

Прилетіла ластівочка сизокрила.

Звідки ти, ластівочко, прилетіла?

Прилітай, ластівочко, в рідний край.

- Зміни неокличні речення на окличні.
- Запиши спонукальне окличне речення.

Blank writing lines for the exercise, consisting of four sets of horizontal lines with a dashed midline and a solid top line, and a solid bottom line.

7. • Прочитайте віршовані рядки.

Гріє сонечко!

Усміхається небо яснее.

Дзвонить пісеньку жайвороночок.

Іван Франко

- Обговоріть, які почуття пробуджує вірш.
- Прочитайте виділене речення. Як ви розумієте його зміст? Проілюструйте речення.

- Спишіть із вірша третє речення та визначте його вид за метою висловлювання.

8. Побудуй звукову схему поданого слова.

— дзвонить

9. Запиши речення під диктування вчительки/вчителя.

A large writing area consisting of 10 columns and 10 rows of handwriting lines. Each row is formed by a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line. Each column is formed by a solid left line and a solid right line.

ЗМІСТ

ЗИМА-БІЛОСНІЖНИЦЯ СЛОВА — НАЗВИ ЧИСЕЛ. СЛУЖБОВІ СЛОВА

Уроки 89-90.	Виглядаю у віконце Слова, які називають числа (числівники).....	4
Уроки 91-92.	Як зимують тварин Сполучення слів із числівниками	10
Уроки 93-94.	Ходить світом Хтось Вживання числівників у мовленні.....	16
Уроки 95-96.	Колядочка-щедрівочка Розрізнення слів за значенням	25
Уроки 97-98.	На порозі Новий рік Вживання іменників, прикметників, дієслів і числівників у мовленні.....	21
Уроки 99-100.	Старий рік минає Закріплення вивченого	29
Уроки 101-102.	Як сідає мороз Службові слова.....	36
Уроки 103-104.	У зимовому лісі Вживання службових слів у мовленні	41
Уроки 105-106.	Ми чекаємо весну Іменники, прикметники, дієслова, числівники і службові слова у мовленні.....	47

ПРИЛЕТІЛА ЛАСТІВОЧКА РЕЧЕННЯ

Уроки 107-108.	Пробудження землі Поняття про речення	51
Уроки 109-110.	Встала весна Види речень. Розповідні речення	56
Уроки 111-112.	Про що гомонять пташки? Види речень. Питальні речення	60
Уроки 113-114.	Дощик закликаємо Види речень. Спонукальні речення.....	64
Уроки 115-116.	А вже красне сонечко припекло Види речень за метою висловлювання та за інтонацією.....	71

Навчальне видання

ЧУМАРНА Марія Іванівна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

**Навчальний посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти**

(у 6-ти частинах)

Частина 4

Схвалено для використання в освітньому процесі

Навчальний посібник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Головний редактор *Богдан Будний*

Редакторка *Наталія Шост*

Художниці *Вікторія Дунаєва, Віра Чипурко*

Обкладинка *Ростислава Крамара*

Художній редактор *Ростислав Крамар*

Технічна редакторка *Неля Домарецька*

Комп'ютерна верстка *Зоряни Сидор*

Підписано до друку _____. Формат 84×108/16. Папір офсетний.

Гарнітура Pragmatica. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 8,40.

Умовн. фарбо-відб. 33,60. Обл.-вид. арк. 8,42.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002